

RANGERS

DOEBOEK
IN NEDERLAND

**DE GROTE
WOLVENQUIZ**

**MAAK JE EIGEN
DROMENVANGER**

**MAAK JIJ
DE MOOISTE
FOTO?**

**BOORDEVOL LEUKE PUZZELS, RAADSELS, VERHALEN,
WEETJES, PRIJSVRAGEN EN NOG VEEL MEER!**

VEEL PLEZIER!

BEN JIJ ONZE NIEUWE RANGER?

Foto credit © Marijs

We staan op een savanne: een grasvlakte met af en toe een boom of struik. Daar klinkt het getrappel van hoeven. Zebra's? Gnoes? Nee: wilde paarden. Koniks heten ze. En dat gewoon in Nederland!

In dit Rangers Doeboek kom je er achter hoe mooi de Nederlandse natuur is, welke bijzondere dieren er wonen en hoe je er als Ranger goed voor kunt zorgen.

CHECK OF JIJ EEN RANGER BENT

Zet een vink bij de onderstaande zinnen als je jezelf erin herkent. Zo kom je

erachter of jij het in je hebt om een echte Ranger te worden.

Heb je meer dan 3 vinkjes gezet? Top! Dan kunnen we jouw hulp heel goed gebruiken. We zijn altijd op zoek naar nieuwe Rangers.

RANGER CHECKLIST

- ☐ Je houdt van wilde dieren
- ☐ Je bent graag buiten
- ☐ Je barst van de goede ideeën
- ☐ Je houdt af en toe een clean up en raapt dan plastic op
- ☐ Je herkent dieren aan hun brul, pootafdrukken of vacht
- ☐ Je hebt een lievelingsdier
- ☐ Je doet altijd het licht uit in je kamer
- ☐ Je wilt graag in actie komen voor de olifant, tijger, orang-oetan of een ander bedreigd dier
- ☐ Je neemt altijd je drinkfles mee
- ☐ Je gebruikt geen plastic rietjes

WORD OOK RANGER

Meld je aan via
wwfrangers.nl/doeboek.

En bescherm samen met 100.000 andere Rangers onze prachtige natuur en wilde dieren. Nu inclusief een stoere verrekijker of knuffel als welkomstcadeau.

PRIJSVRAAG BOMEN & PLANTEN PUZZEL

WELKE NEDERLANDSE BOMEN ZOEKEN WE?

Beantwoord alle vragen en ga op zoek naar een insect dat in de Nederlandse natuur voorkomt. De letters die je nodig hebt, staan in de gekleurde vakjes.

VERTICAAL

1. Zie je vaak in kerststukjes

2. Zijn takken worden tijdens Pasen versierd

3. Eekhoorntjes zorgen dat deze boom verspreid wordt

4. Deze moet eens per 3 jaar geknot worden

6. Van zijn vruchten bak je heerlijke taarten

HORIZONTAAL

5. Zijn vruchten kun je poffen boven het kampvuur

7. Van deze zwarte bes kun je limonade en stroop maken

8. Zijn vruchten lijken op helikopters

HET ANTWOORD

PUZZELS, PUZZELS EN NOG EENS PUZZELS!

SCHADUWSPEL

De grutto staat heerlijk
in het zonnetje, maar
is zijn schaduw kwijt!
Welke schaduw
hoort bij de grutto?

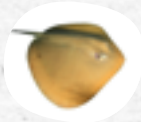
Foto credit © Ryzhkov Sergey

MINI REBUS 1

- B

R=SV

UI=E

Jaa... zal ik er nog
eentje laten?

Lekker windje, hè?

MINI REBUS 2

-K

-ZEE

WISTJEDATJE

Hoor je een vogel fluiten
en wil je graag weten
welke het is? Download de
app TjilpOMatic. Een
soort Shazam voor
vogelgeluiden.

WOORDZOEKER

Streep onderstaande woorden weg. De woorden kunnen in alle richtingen staan (ook schuin). Als je het goed hebt gedaan, houd je de naam over van een Nederlands natuurgebied.

BUIZERD
FLAMINGO
FRUITVlieg
FUUT
GRUTTO
HUISMUS
KIEKENDIEF
KLUUT
KOOLMEES

KOOLWITJE
LIBEL
SLECHTVALK
SPERWER
SPREEUW
TORENVALK
TURELUUR
VISAREND
WESPENDIEF

H	T	U	U	F	A	G	R	U	T	T	O
R	U	L	I	N	H	U	I	S	M	U	S
G	U	E	S	E	E	M	L	O	O	K	F
V	L	B	S	P	R	E	E	U	W	I	R
R	K	I	D	R	E	Z	I	U	B	E	U
E	S	L	E	C	H	T	V	A	L	K	I
W	E	S	P	E	N	D	I	E	F	E	T
R	L	D	N	E	R	A	S	I	V	N	V
E	I	F	L	A	M	I	N	G	O	D	L
P	E	R	U	U	L	E	R	U	T	I	I
S	K	L	A	V	N	E	R	O	T	E	E
T	E	J	T	I	W	L	O	O	K	F	G

Vliegensvlugge Quiz

WISTJEDATJE

De wespendif zoekt wespennesten. Die maakt hij open om de larven op te eten.

1. De slechtvalk is de.....vogel ter wereld

- A grootste
- B snelste
- C slimste

2. Welke vogel zingt 's nachts?

- A Vink
- B Nachtegaal
- C Koolmees

3. Hoeveel eieren legt een wilde eend per keer?

- A 4-6 eieren
- B 6-8 eieren
- C 8-10 eieren

4. Uilen jagen met hun?

- A Ogen
- B Oren
- C Snavel

"IK ZOEK RUSTIGE PLEKKEN IN ZEE VOOR OESTERS"

Emilie Reuchlin (36) is oceaanexpert bij het Wereld Natuur Fonds. Ze zorgt er nu met haar team voor dat oesterbanken kunnen terugkomen in de Noordzee.

Platte oesters zijn schelpdieren met twee kleppen. Mensen én dieren zijn er dol op. Oesters vormen samen een oesterbank.

"Het is belangrijk om de juiste plek te vinden voor oesters. We zijn nu gestart met oesterbanken voor de kust van Zuid-Holland en in een zeegebied ten noorden van Schiermonnikoog."

"Oesterbanken zijn belangrijk voor de zee. Veel vissen, zoals haaien en roggen, leggen daar hun eitjes. Kleine visjes en garnalen kunnen er eten, schuilen en veilig opgroeien."

“We hebben met een 3D-printer raffen van zandsteen gemaakt. Daarop kan dan een oesterbank groeien. Ook jonkies groeien op in het oesterrif, waardoor we goede hoop hebben dat het oesterrif zichzelf in stand kan houden”

“Na twee maanden gingen we kijken hoe het ging met de oesterbank. Het blijkt dat de oesters niet alleen leven, maar ook groeien en kleintjes krijgen!”

ONDER WATER WERELD

De oesters liggen in het natuurgebied de Borkumse Stenen, dat ligt in de Noordzee in de buurt van Schiermonnikoog. Daar leven niet alleen de oesters, maar ook heel veel andere zeedieren, zoals de slakdolf (...). Dat is een vis die zich met een zuignap vast houdt aan de stenen. En de Noordzeekrab (...), de hooiwagenkrab (...) en de ring-sprietgarnaal wonen er ook (...).

Vul de juiste letters in op de stippellijntjes.

WISTJEDATJE

Er ook negen haaien-soorten en negen soorten roggen leven in de Noordzee. Wow!

BREINBREKERS

VUURSALAMANDER-SOM

Reken jij de som uit?

- A Vuursalamander + vuursalamander + vuursalamander = 12
- B Vuursalamander x heikikker = 28
- C Heikikker - vliegend hert = 4
- D Vuursalamander + heikikker + vliegend hert = ...

(PLASTIC)LETTERSOEP

Zie jij welke dieren er in de soep verstopt zitten? Zet de letters in de juiste volgorde.

6 TIPS OM MINDER PLASTIC TE GEBRUIKEN

Misschien heb je er al wel eens van gehoord: plastic soep. Elk uur belanden er bijna 10 zwembaden vol plastic in zee. Plastic dat niet afbreekt en daardoor wel duizenden jaren blijft rondrijven. Sommige zeedieren zien het plastic aan voor eten. Daardoor gaan er elk jaar miljoenen zeedieren, zoals de zeevogels, dood door plastic.

Dat moet stoppen! En jij kunt daarbij helpen. Door zelf minder plastic te gebruiken. Wij geven je 6 simpele tips:

PLASTIC CHALLENGE

Do de challenge met Niek en zoek zoveel mogelijk wegwerpplastic in 2 minuten. Wie vindt het meest? Ga naar wwfrangers.nl/plastic

Neem een **IJSJE** in een hoorntje, in plaats van een bakje. In het bakje zit plastic en het lepeltje is vaak ook van plastic.

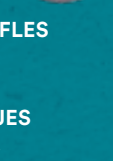

Wissel je plastic **TANDENBORSTEL** in voor een tandenborstel van bamboe.

Wil je een **RIETJE**? Gebruik dan een herbruikbaar rietje, van bamboe of RVS.

Neem een herbruikbare **DRINKFLES** mee en geen plastic flesje.

Vier je feestje met zelfgemaakte **VLAGGETJES** uit oude kleding, in plaats van ballonnen. Of als je toch ballonnen wil gebruiken, neem dan biologisch afbreekbare.

Neem je brood mee in een mooie **BROOD-TROMMEL** in plaats van een plastic zakje.

DOEN! HAAL HET STRAND IN JE HUIS OF TUIN!

Haal het strand in huis met deze prachtige dromenvanger!

HOE MAAK JE HET?

Knip het touw in stukken van ongeveer 30 tot 50 centimeter. Zorg dat je nog touw overhoudt om de tak mee op te hangen (ongeveer 50 cm).

Maak een knoopje onderaan de touwen. Rijg nu een schelp aan een van de touwen. Maak dan ongeveer 10 centimeter verder weer een knoop en rijg er weer een schelp aan. De schelpen hangen zo aan de knoopjes. Ga door tot het touw vol zit. En herhaal het voor de andere stukken touw. Knoop nu de touwen aan een kant van de ring. Maak een touw aan de ring vast, zodat je hem daaraan op kunt hangen.

Hang nu jouw eigen dromenvanger in je kamer of in de tuin! Genieten maar!

WAT HEB JE NODIG VOOR DE DROMENVANGER?

- 30 grote en kleine gevonden schelpen met gaatje
- een rechte tak, bijvoorbeeld dwijfhout, van ongeveer 30 cm
- touw/ draad

TIP! ZORG DAT DE SCHELLEN AL EEN GAATJE HEBBEN, DAN HOEF JE DIT NIET MEER TE BOREN.

Foto credit @ Rudner Zwenver

ZIT JIJ MIJ NOU
TE FOTOGRAFEREN?

FOTOWEDSTRIJD!

MIJN FOTO VAN...
EEN GEVLEUGELDE VRIEND

Stuur je mooiste foto in via inzending@wwf.nl o.v.v. 'fotowedstrijd Rangers'. En wellicht verschijnt jouw foto op de ranger website!!

KIJK VOOR DE VOORWAARDEN OP WWFRANGERS.NL/FOTOWEDSTRIJD

HOE SCHIET JE NOU HET ALLERBESTE PLAATJE? WIJ GEVEN JE 5 TIPS!

Soms is een dier, een bloem of een boom zó mooi, grappig of indrukwekkend dat je het beeld voor altijd wilt bewaren. Dan moet je snel een foto maken. Maar hoe schiet je nou het allerbeste plaatje? Wij geven je een aantal handige tips! En fotograferen kan ook gewoon met een smartphone hoor!

TIP 1: GA OP VERKENNING

Zoek naar goede plekjes. Zwerf door je tuin, je buurt, een park of een bos en ontdek waar je goede foto's kunt maken. Waar zie je veel vogels, waar groeien mooie bloemen?

TIP 2: WEES GEDULDIG

Geduld en een beetje geluk zijn twee belangrijke ingrediënten voor een mooie foto. Soms duurt het een tijdje voordat dat ene speciale diertje langsloopt of je bent een bloem aan het fotograferen en er komt opeens een supermooie vlinder langs vliegen. Dan moet je snel reageren en 'm fotograferen.

TIP 3: DOE EENS GEK

Heb je jouw onderwerp in beeld? Dan wil je dat waarschijnlijk in het midden van je foto zetten. Niet doen! Het is veel spannender als je het links in een hoek zet. Op juist helemaal rechts. Zo krijg je hele originele foto's die niemand anders maakt.

TIP 4: ZOOM UIT!

Zie je iets moois? Dan wil je vast meteen inzoomen. Dat hoeft niet. Als je de foto uitgezoomd laat, wordt 'ie waarschijnlijk spannender. Er gebeurt meer op de foto, er staat nog een boom bij of een huis. Dan vertelt de foto met een verhaal.

TIP 5: ONSCHERP = OKÉ

Wees niet te streng voor jezelf. Een mooi foto is niet persé helemaal scherp. En probeer een beetje te spelen met je camera. Kies een keer voor een heel rare hoek, ga languit op je buik liggen en fotografeer alles van onderen of maak een selfie met een vlinder. Je moet vooral plezier hebben als je foto's maakt!

DE NEDERLANDSE BIG 5

Je hebt vast eens gehoord van de Big 5 van de Afrikaanse savanne. In Nederland hebben we ook een Big 5, die veel makkelijker te spotten is! Onze bossen-expert Merijn van Leeuwen deelt zijn favo Nederlandse Big 5.

DE WISENT

Wat een joekel! Met zijn 800 kilo is de wisent of Europese bizon het grootste landdier van Europa. Hij kan wel 1,90 worden! Ken jij iemand die zo lang is? De wisent was bijna verdwenen. Gelukkig bleef een kleine kudde leven in het oerbos van Bialowiesza in Polen. Nu gaat het beter met de wisent en worden ze weer op verschillende plaatsen in Europa uitgezet. Ook in Nederland kun je ze weer zien bij de Maashorst, en op excursie met de boswachter op de Veluwe en de Zandvoorst duinen.

DE WOLF GROOT?
LAAT ME NIET LACHEN!

DE WOLF

Sinds 2019 is de wolf weer officieel terug in Nederland. Er zijn zelfs puppy's geboren op de Veluwe! Je zult ze niet snel tegenkomen, want ze zijn heel schuw. Maar je kunt wel op zoek gaan naar hun sporen. Vooral de grote drollen, vol met botjes en haar ontdek je snel. Mocht je nou toch een wolf in het wild tegenkomen, geniet, wees niet bang, maar houd wel afstand.

DE GRIJZE ZEEHOND

Niet de wolf, maar de grijze zeehond is ons grootste roofdier. Ze kunnen tot 3 meter lang en tot 350 kilogram zwaar worden! Ze eten vooral vis. Maar ook de enige dolfijn die je dichtbij onze kust kunt zien, de anderhalve meter lange bruinvis, wordt wel eens opgegeten! Wil je ze spotten? Dat kan! In de Waddenzee en bij de Brouwersdam, op de grens van Zuid-Holland en Zeeland, zijn er vaak een paar van heel dichtbij te zien.

Foto credit © Staffan Widstrand / WWF

DE ZEEAREND

Als deze vlieger eraan komt, raken alle ganzen en zelfs vossen in paniek! Hij is de grootste arend van Europa. Als hij zijn vleugels uitslaat, is hij wel 2,5 meter breed. Hij eet vooral vis en watervogels, maar lust ook best een dood hertje. En stelen doen ze ook: ik heb ze wel eens vis zien stelen van de kleinere visarend. Goede plekken om de zeearend te spotten zijn de Biesbosch, de Oostvaardersplassen en Lauwersmeer.

Foto credit © Staffan Widstrand / WWF

VLIEG OP!

EUROPESE BEVER

De bever is het grootse knaagdier van Europa en heel slim. Zo leggen ze dammen aan om ervoor te zorgen dat de ingang van het nest onder water blijft, en dus veilig is. En door deze dammen ontstaan er hele nieuwe moerassen, waar libellen, vissen en amfibieën kunnen wonen. Met wat geluk kun je ze in de schemering zien in de Biesbosch, de Millingerwaard of de Roer in Limburg.

BESCHERM DE SCHAPEN!

De wolf is dus weer terug in Nederland, maar daar is niet iedereen blij mee. Een wolf kan bijvoorbeeld schapen en ander vee van mensen aanvallen of doden. Gelukkig komt dat niet vaak voor en kunnen mensen de schapen goed beschermen tegen de wolf.

TEKEN JOUW OPLOSSING

Bedenk jij een oplossing om de schapen te beschermen? Maak er stripverhaal van in de 6 vakjes. Heb je niet genoeg aan deze kleine vakjes? Pak er dan een extra vel papier bij! Met het tekenen icoontje in de menubalk bovenaan kun je jouw heldhaftige strip tekenen.

**DEEL JOUW STRIPVERHAAL OP
SOCIAL MET DE #WWFRANGERS.
VINDEN WIJ HEEL LEUK!**

A template for a comic strip consisting of six rectangular panels arranged in a 2x3 grid. The panels are white with black, hand-drawn style borders, set against a green background.

SUMMERPARTY!

Met deze crazy shake is het altijd herfst! Nodig je vrienden uit, pak jullie warmste kledjes, regel je favoriete snacks en maak je eigen vegan milkshake! Klaar voor een crazy herfstparty!

HOE MAAK JE HET?

Een heeeerlijke smoothie voor koude dagen. Trek je dikke trui aan, je dikke sloffen en geniet van deze heerlijk peren shake

Schil de peer, verwijder het klokhuis en snij in stukken. Doe deze samen met de bananen, melk en kaneel in de blender en meng het goed door elkaar. Je kunt je smoothie nog even verwarmen in een pannetje en er een beetje ahornsiroop bij doen.

Giet het daarna in je favo beker.

Om er een echte freakshake van te maken, kun je de shake nog versieren met vegan slagroom, een muntblaadje, cacao poeder en een kaneelstokje!

WAT HEB JE NODIG?

1 Banaan	Extra als versiering:
1 peer	Vegan slagroom
250 ml plantaardige melk (bijvoorbeeld amandel of haver)	Kaneelstokje
1 tl Kaneel	Muntblaadje
Ahornsiroop	Cacaopoeder

Foto credit © ST / denio1091

SPOORZOEKERTJE

Weet jij van welke dieren deze sporen zijn?

1.

2.

3.

4.

5.

Tip: Je kunt uit de volgende dieren kiezen: hert, bison, bever, wolf en konijn.

WISTJEDATJE

Wolven kunnen dagenlang zonder eten, maar als ze een grote prooi hebben gedood, kunnen ze tot wel 9 kilo vlees ineens opschrokken.

Foto credit © Michal Ninger

DE GROTE WOLVENQUIZ

De wolf is officieel terug in Nederland. Wat weet jij eigenlijk van dit stoere dier? Test je kennis!

1. Sinds wanneer was de wolf weg uit Nederland?

- A Sinds 1869 (ongeveer 150 jaar)
- B Sinds de tijd van de Romeinen (ongeveer 2000 jaar)
- C Sinds de tijd van de mammoeten (ongeveer 10.000 jaar)

2. Van welk van deze dieren is de wolf het meest familie?

- A Tijger
- B Korenwolf
- C Vos

3. Hoe voeren wolven hun jongen?

- A Ze nemen een prooi levend mee
- B Ze brengen de jongen naar de gedode prooi
- C Ze braken thuis het vlees uit

4. Hoe noem je een jonge wolf? Een pup, welp of kalf

.....(invullen)

5. Hoe noem je een groep wolven?

- A Roedel
- B Kudde
- C School

6. Hoe 'praat' een wolf? Door te

- A Jodelen
- B Huilen
- C Lachen

7. Zet de juiste letter bij de sporen

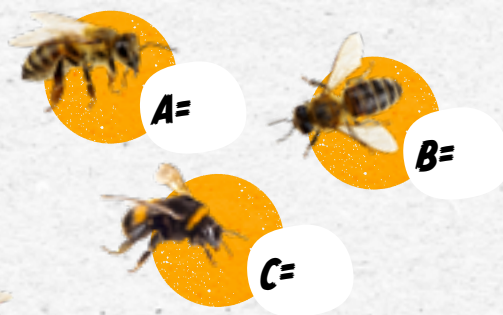
- A Spoor van een beer
- B Spoor van een wolf
- C Spoor van een leeuw

SUPERRRR BIJEN

Wereldwijd zijn er meer dan 20.000 verschillende soorten bijen. Kun jij deze onderscheiden? Zoek en tel alle bijensoorten.

WORD RANGER

Ben je enthousiast en wil je ook Ranger worden?

Meld je aan via wwfrangers.nl/doeboek en ontvang een stoere verrekijker of knuffel als welkomstcadeau.

©2020 WWF

COLOFON

Dit Rangers Doeboek is een uitgave van het Wereld Natuur Fonds.
Informatie over een jeugdlidmaatschap kun je vinden via wwfrangers.nl/doeboek.

CONCEPT & REALISATIE

Wereld Natuur Fonds Zeist: Madelon Wijnbergen, Suzanne Merks,
Merijn van Leeuwen, Bouwien Jansen en Laurens Verhoeven.

NIET STIEKEM SPIEKEN HE

Schaduwspel: B. Rebus 1: IJsvogel. Rebus 2: Ooster. Woordzoeker: Meikever. Vliegenvlugge quiz: 1=B, 2=B, 3=C, 4=A/B en C. Onder water leven: Slakdolf D, Noordzeekrab B, Hooiwagenkrab C, Ringspietgarnaal A. Vuursalamander-som: Vuursalamander = 4, Helikker = 7, Vliegend hert = 3. (Plastic) Lettersoep: Stormvogel, Zearend. Spoorzoekertje: 1=Bever, 2=Konijn, 3=Wolf, 4=Bison, 5=Hert. Wolvequiz 1=A, 2=C, 3=C, 4=Welp, 5=A, 6=B, 7=1=A 7.2=B 7.3=C. Superrr bijen: A=6, B=4, C=6.

RECYCLED

Paper made from recycled material

FSC® C148327